

Анотація дисципліни за вибором студента

Назва дисципліни	«Екологічний менеджмент» 3,5 кредити ЄКТС
Викладач	Солодяк Л.Й., к.т.н., доцент кафедри фундаментальних дисциплін
Курс та семестр, у якому можливе (планується) вивчення дисципліни	Для спеціальності 275 «Транспортні технології» - I курс I семестр; Для спеціальності 273 «Залізничний транспорт» - III курс V семестр (II курс IV семестр)
Факультети, студентам яких пропонується вивчити дисципліну	Всім факультетам
Перелік компетентностей та відповідних результатів навчання, що забезпечує дисципліна	Знання та розуміння предметної області і професійної діяльності. Здатність приймати обґрунтовані рішення. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). Здатність розробляти та управляти проектами. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем. Здатність застосовувати нові підходи до аналізу та прогнозування складних явищ, критичного осмислення проблем у професійній діяльності. Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефаківців. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування. Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю.
Опис дисципліни	
Попередні умови, необхідні для вивчення дисципліни	Знання з фізики, хімії, біології, загального курсу транспорту, економіка природокористування, моніторинг довкілля.
Максимальна кількість студентів, які можуть одночасно навчатися	Група 15-20 чоловік

Теми аудиторних занять та самостійної роботи

32 години лекцій та 16 годин практичних занять

Теми лекцій:

1. Система екологічного менеджменту: сутність, об'єкти та суб'єкти, предмет та мета екологічного менеджменту.
2. Принципи та функції екологічного менеджменту
3. Етапи екологічного менеджменту
4. Структури систем екологічного управління
5. Комунікації в системі екологічного менеджменту
6. Особливості системи управління навколишнім середовищем на Україні
7. Екологічний маркетинг за ISO 14020 і за ISO 14024
8. Процедури сертифікації продукції і перевірка відповідності екологічним критеріям
9. Система екологічного законодавства України та механізми екологічного регулювання
10. Оцінювання екологічної ефективності підприємства (за ISO 14031-2001)
11. Стадії оцінювання екологічної ефективності
12. Екологічні заяви, що самодекларуються – маркування II типу (за ISO 14021)
13. Система екологічної інформації та статистика з охорони навколишнього природного середовища
14. Екологічна експертиза
15. Екологічний аудит
16. Екологічне управління на підприємстві

Теми практичних занять:

1. Екологічна стандартизація як складова системи екологічного управління
2. Класифікація екологічних стандартів, їх види та сфери застосування
3. Система екологічного управління згідно до стандартів ДСТУ ISO 14000
4. Стандартизація та нормування стану повітряного середовища
5. Стандартизація та нормування раціонального використання та охорони водних ресурсів
6. Стандартизація та нормування у галузі охорони земель
7. Стандартизація та нормування екологічної діяльності підприємств
8. Екологічна сертифікація

	<p>Самостійна робота</p> <p>Форми міжнародного співробітництва в питаннях раціонального природокористування.</p> <p>Проблеми раціонального природокористування в різних країнах.</p> <p>Тренди та перспективи розвитку менеджменту природоохоронних територій</p> <p>Європейський та світовий досвід менеджменту природно-заповідного фонду</p> <p>Морально-етичні інструменти екологічного управління. Екологічна культура.</p> <p>Схема екологічного менеджменту та аудиту EMAS.</p> <p>Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року».</p> <p>Закон України "Про ратифікацію Кіотського протоколу до Рамкової Конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату".</p> <p>Міжнародні стандарти серії ISO 9000</p> <p>Міжнародні стандарти серії ISO 19000</p> <p>Стандарти НАССР</p> <p>Виконання індивідуального завдання</p>
<p>Мова викладання</p>	<p>Українська</p>
<p>Список основної та додаткової літератури</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Анисимов А.В. Экологический менеджмент: учебник / А.В. Анисимов. –Ростов н/Д.: Феникс, 2009. – 348 с. 2. Базилевич, Д. Вальтер, В. Хартманн, Купалова Г. та ін. Глосарій зеленого бізнесу: українсько-німецько-російсько-англійський. - К.: Знання, 2010. – 518 с. 3. Бобровський А.Л. Екологічний менеджмент: підручник / А.Л.Бобровський. –Суми: Унів. кн., 2009. – 586 с. 66 4. Галушкіна Т.П. Екологічна сертифікація в системі державного екологічного управління / Т.П. Галушкіна, Є.Г. Гордійчук. – Х.: Бурун Книга, 2010. – 287 с. 5. ДСТУ ISO 14001-97. Системи управління навколишнім середовищем. Склад та опис елементів і настанови щодо їх застосування. 6. ДСТУ ISO 14004-97. Системи управління навколишнім середовищем. Загальні настанови щодо принципів управління, систем та засобів забезпечення. 7. ДСТУ ISO 9001- 2001. Системи управління

- якістю. Вимоги. – Київ:Держстандарт України, 2001.
8. Екологічний менеджмент: Навчальний посібник / За ред. В.Ф. Семенова, О.Л. Михайлюк. – К.: Знання, 2006. – 366 с.
9. Закон України —Про охорону навколишнього природного середовища
- 10.Мельник Л. Г. Экономика развития [Текст] : учебник / Л.Г. Мельник. — Сумы: Университетская книга, 2013. — 784 с.
- 11.Норт К. Основы экологического менеджмента (введение в экологию промышленного производства).- М.:Премьер, 2004.
- 12.Пахомова Н., Эндерс А., Рихтер К. Экологический менеджмент. – М.-СПб:Питер,2003.
- 13.Сергиенко О.И. Экологический менеджмент и чистое производство. СПб.: 2001.
- 14.Устойчивое развитие: теория, методология, практика: учебник / под ред.проф. Л. Г. Мельника. — Сумы: Университетская книга, 2009. — 1216 с.
- 15.Ферару Г.С. Экологический менеджмент: учебник для студентов бакалавриата и магистратуры/ Г.С.Ферару.- Ростов н/Д.: Феникс, 2012.- 528с.
- 16.K. Mulder. Sustainable Development for engineers, Delft Un-ty of Technology, The Netherlands, 2006, 288p.
- 17.Christopher J. Barrow Environmental Management and Development /Christopher J. Barrow.- Routledge, 2005 - 276p.
- 18.N. K. Sharma Environmental Management/N. K. Sharma.- Pinnacle Technology,2010.- 312p.
- 19.Robert H. Theobald Environmental Management/ Robert H. Theobald.- Nova Science Pub Incorporated, . 2008.- 429p.
- 20.Roberts P. Environmentally sustainable business. London, 1995. 67